

Список використаних джерел

1. Дворник А. Функції прокурора у досудовому кримінальному провадженні / А. Дворник / Вісник прокуратури. - 2013. - № 3 (141). - С. 104-111.

*Костюк В. Л.,
професор кафедри галузевих
правових наук НаУКМА,
доктор юридичних наук,
професор*

МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА НОВІТНІМ ЗАКОНОДАВСТВОМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Здійснення в Україні інституційної реформи державної служби, якісне та системне переосмислення її мети, завдань і повноважень в умовах громадянського суспільства тісно пов'язане із системним реформуванням правового становища державних службовців. Як відомо, ст. 38 Конституції України [1] гарантовано право громадян на доступ до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування. Очевидно, що в умовах сьогодення, слідуючи міжнародному досвіду ключового значення набуває проблема стимулювання залучення до державної служби осіб, які мають високий рівень професійних знань, служіння державі, високі моральні та ділові якості. При цьому розбудова новітньої моделі правового становища також передбачає чітке законодавче закріплення переліку прав, обов'язків, а також видів юридичної відповідальності державних службовців.

У контексті сьогодення на особливу увагу заслуговують питання щодо матеріальної відповідальності державних службовців, що пов'язано із такими чинниками: а) відсутність належної законодавчої регламентації матеріальної відповідальності державних службовців; б) як вид юридичної

відповідальності, вона виступає превентивно-попереджувальним фактором належного виконання державними службовцями своїх обов'язків; в) передбачає понесення державним службовцем негативних наслідків майнового характеру; г) законодавча допустимість застосування принципів цивільно-правової відповідальності до матеріальної відповідальності посадових осіб, у тому числі державних службовців.

Ухвалений Верховною Радою України ще 16.12.1993 р. Закон України «Про державну службу» [2], закріплюючи базові положення щодо правового становища державних службовців, по суті оминає норми про матеріальну відповідальність, тим самим гарантуючи застосування положень Кодекс законів про працю України (КЗпП України) [3]. Водночас, прийнятий парламентом 17.11.2011 р. новий Закон України «Про державну службу» [4], декларує майнову відповідальність державних службовців. Не менш дискусійними залишаються положення ухваленого 13.05.2014 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів» [5] на підставі якого було внесено зміни до ст. 130 КЗпП України згідно з якими відповідальність за не одержаний підприємством, установою, організацією прибуток може бути покладена лише на працівників, що є посадовими особами. Зважаючи на те, що державні службовці є посадовими особами, застосування цієї норми до вказаних осіб не викликає сумніву. У той же час, комплексно питання матеріальної відповідальності державних службовців законодавчо не вирішено.

Черговий Закон України «Про державну службу» було ухвалено парламентом 10.12.2015 р. [6], який набуває чинності з 01.05.2016 р. Уперше зазначений Закон передбачає окремий розділ про дисциплінарну та матеріальну відповідальність державних службовців (розділ 8).

По-перше, матеріальна та моральна шкода, заподіяна фізичним та юридичним особам незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю державних службовців під час здійснення ними своїх повноважень,

відшкодовується за рахунок держави. При цьому, держава в особі суб'єкта призначення має право зворотної вимоги (регресу) у розмірі та порядку, визначених законом, до: 1) державного службовця, який заподіяв шкоду; 2) посадової особи (осіб), винної (винних) у незаконному звільненні, відстороненні або переведенні державного службовця чи іншого працівника на іншу посаду, щодо відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної державному органу у зв'язку з оплатою часу вимушеного прогулу або часу виконання нижче оплачуваної роботи.

По-друге, у разі застосування зворотної вимоги (регресу) державний службовець несе матеріальну відповідальність тільки за шкоду, умисно заподіяну його протиправними діями або бездіяльністю.

По-третє, державний службовець зобов'язаний відшкодувати державі шкоду, заподіяну внаслідок неналежного виконання ним посадових обов'язків. Крім того, шкодою, заподіяною державним службовцем державі, є також виплачене державою відшкодування шкоди, заподіяної державним службовцем третій особі внаслідок неналежного виконання ним посадових обов'язків. У разі спільного заподіяння шкоди кількома державними службовцями кожен із них несе відповідальність у розмірі, пропорційному ступеню вини.

По-четверте, під час визначення розміру відшкодування враховуються майнове становище державного службовця, співвідношення розміру заподіяної шкоди до його заробітної плати, ризик виникнення шкоди, досвід державної служби, надані державному службовцю накази (розпорядження), а також інші обставини, у зв'язку з якими повне відшкодування державним службовцем шкоди буде необґрунтованим.

По-п'яте, для відшкодування шкоди керівник державної служби вносить державному службовцю письмову пропозицію, в якій зазначаються розмір, порядок і строки відшкодування шкоди, а також обставини, що стали підставою для відшкодування а, у свою чергу, державний службовець повинен дати відповідь на пропозицію про добровільне відшкодування

шкоди у письмовій формі. Важливо наголосити, що державний службовець повинен дати відповідь на пропозицію про відшкодування шкоди в письмовій формі протягом двох тижнів з дня отримання пропозиції.

По-шосте, пропозиція може бути внесена протягом трьох місяців з дня, коли керівник державної служби дізнався чи мав дізнатися про обставини, що є підставою для пред'явлення вимоги, але не пізніше ніж через три роки з дня заподіяння шкоди.

По-сьоме, у разі ненадання державним службовцем відповіді на пропозицію про добровільне відшкодування шкоди, відмови від відшкодування шкоди чи невідшкодування шкоди до зазначеного у пропозиції строку керівник державної служби може звернутися з позовом про таке відшкодування до суду.

Теоретико-правовий аналіз пропонованих новел, дозволяє підкреслити, що: 1) матеріальна відповідальність державних службовців є специфічним видом матеріальної відповідальності; 2) законодавець не вирішив питання щодо застосування до матеріальної відповідальності державних службовців положень актів трудового законодавства; 3) законодавець не вирішив питання щодо обсягу можливих відшкодувань державними службовцями (чи включається пряма дійсна шкода, чи відшкодуванню підлягають у тому числі неодержані прибутки); 4) законодавець чітко не вирішив питання щодо оскарження рішень про притягнення державних службовців до матеріальної відповідальності.

Ураховуючи новітній процес кодифікації трудового законодавства, стан доопрацювання ухваленого у першому читанні 05.11.2015 р. проекту Трудового кодексу [7], доцільно було б у ньому закріпити принципові положення щодо матеріальної відповідальності працівників, у тому числі посадових осіб, її видів, з урахуванням міжнародних та європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – С. 141.
2. Про державну службу: Закон України 16 грудня 1993 р. № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №52. – Ст. 490.
3. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VII (у редакції від 01.02.2016 р.) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – Ст. 375.
4. Про державну службу: Закон України від 11 листопада 2011 р. № 4050-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 26. – Ст. 273.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів: Закон України від 13 травня 2014 р. № 1255-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 27. – Ст. 912.
6. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII // Урядовий кур'єр від 03.02.2015 р., № 21.
7. Трудовий кодекс: законопроект реєстр. № 1658 від 20.05.2015 р., внесеного народними депутатами України Гройсманом В. Б., Денісовою Л. Л., Папієвим М. М., Кубівим С. І. // Електронний ресурс: Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221.

*Кубрак Т. І.,
студентка 5-го курсу
факультету державного управління і права
Науковий керівник: А. О. Ляш,
професор кафедри правосуддя
Київського національного університету
культури і мистецтв,
кандидат юридичних наук, професор*

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Обов'язком держави є захист життя, здоров'я людини та її право власності способами, врегульованими законом. Завдання кримінального